

unesco

Vlaamse Commissie

Memorandum 2024

Vlaamse Unesco Commissie

Memorandum Vlaamse Unesco Commissie

We leven in uitdagende tijden. Een pandemie heeft de maatschappij de jongste jaren pijnlijk getroffen. Geopolitieke en militaire spanningen nemen toe. Culturele breuklijnen lijken moeilijker overbrugbaar. Klimaatverandering teistert Noord en Zuid, van droogte tot overstromingen. Kritische zin, objectieve informatie via de media, solidariteit en democratische waarden staan steeds meer onder druk. Digitalisering en artificiële intelligentie brengen nieuwe uitdagingen met zich mee. Jongeren groeien op in een context van onrust en onzekerheid.

Unesco zelf is als organisatie van de Verenigde Naties in 1946 uit een wereldwijde crisis geboren met de missie om internationaal samen te werken aan vredesopbouw via onderwijs, cultuur, wetenschap en communicatie in onze levens en samenlevingen. De boodschap van hoop die men toen wilde verspreiden door internationaal samen te werken, is vandaag opnieuw heel sterk aan de orde. De wereld lijkt soms onvoorspelbaar en instabiel, en het vermogen om de toekomst vorm te geven wordt op de proef gesteld. De Unesco-doelen zijn in 2024 zeer actueel!

Elke Unesco-lidstaat heeft een nationale Unesco Commissie die de brug slaat tussen de overheid, experts, het middenveld en Unesco. Die geeft input en zuurstof aan het beleidswerk in de Unesco-domeinen in eigen land en steunt op een ruime betrokkenheid van relevante experts, netwerken en maatschappelijke stakeholders. De Vlaamse Unesco Commissie (VUC) is voor België een van de twee nationale Unesco Commissies. De Vlaamse Unesco Commissie (VUC) heeft als taak de Vlaamse Regering te adviseren over Unesco-materies en de band tussen de Vlaamse overheid en Unesco te verstevigen, alsook de boodschap van Unesco zo breed mogelijk ingang te doen vinden in Vlaanderen.

De werking van de VUC is opmerkelijk gegroeid sinds de oprichting twintig jaar geleden. Een onmiskenbare kracht van de VUC ligt in de expertise en gedrevenheid van haar leden en netwerken. De leden beschikken over specifieke en diepgaande expertise die opgemerkt en gewaardeerd wordt binnen de Unesco-gemeenschap. De commissie levert adviezen en aanbevelingen die bijdragen aan de ontwikkeling van beleid in Vlaanderen en aan de beïnvloeding van Unesco-beleid. Vier van de vijf speerpuntacties uit het vorige memorandum van de VUC (2019) zijn binnen de vooropgestelde termijn gerealiseerd. De laatste speerpuntactie wordt op dit moment uitgevoerd. Samenwerking was cruciaal. De draagkracht van het VUC-team heeft weliswaar vandaag zijn limieten bereikt om dit werk gepast te kunnen faciliteren.

Nationale Unesco Commissies van vele, ook kleinere West-Europese landen tellen vaak meerdere voltijdse medewerkers, zoals: Oostenrijk (9), Nederland (7), Zweden (7), Portugal (6), Slovenië (4) en Noorwegen (3). Het secretariaat van de VUC¹ bestaat momenteel uit slechts één voltijdsequivalent: een halftijdse algemeen secretaris en een halftijdse administratieve medewerker. Het jaarlijkse werkingsbudget van de VUC bedraagt een beperkte 55.000 euro.

De komende jaren willen we de uiterst waardevolle expertise en inbreng van leden, experts en netwerken vanuit de VUC nog meer valoriseren. Ook de jongerenwerking binnen de VUC willen we sterker uitbouwen.

¹ Het secretariaat van de Frans- en Duitstalige Unesco Commissie bestaat slechts uit een halftijdse algemeen secretaris. In het totaal heeft België als lidstaat dus 1,5 VTE.

In dit memorandum presenteren we als Vlaamse Unesco Commissie onze belangrijkste speerpuntacties voor de volgende legislatuur:

1. Bouw strategisch aan netwerken die samenwerken met en via Unesco

2. Voer doortastend Vlaams beleid met Unesco

3. Deel het Unesco-gedachtegoed met de Vlaamse samenleving

4. Zet Vlaanderen als Unesco-partner in de schijnwerpers!

Bij elk van die speerpunten vermelden we de context, de motivatie en het belang voor Vlaanderen én voor Unesco. Telkens benoemen we welke stappen en acties de VUC daarvoor zal ondernemen (in het blauw) en formuleren we aanbevelingen aan politici en overheid (in het geel). Elke speerpuntactie belicht specifieke uitdagingen en kansen waarop we de VUC-werking gaan focussen de volgende vijf jaar, met daarbij telkens concrete vragen aan het Vlaamse beleid. Zo biedt dit memorandum een duidelijk overzicht van de prioriteiten om uitvoering te geven aan de [opdracht](#) van de Vlaamse Unesco Commissie en nodigen we het beleid uit om samen te werken aan een hoopvolle toekomst.

1. Bouw strategisch aan Vlaamse netwerken die samenwerken met en via Unesco

Vragen rond de Unesco-thema's cultuur, wetenschap, onderwijs en communicatie komen samen op de agenda van de VUC. **Door haar intersectorale aanpak brengt Unesco verbindingen tot stand tussen diverse beleidsdomeinen, alsook met vele partners en stakeholders in al die maatschappelijke sectoren.** De VUC vervult al een actieve rol als gangmaker en facilitator van meerdere sterke netwerken. De komende jaren willen we de bestaande netwerken optimaliseren, consolideren, verder uitbouwen, en wisselwerking stimuleren. We vormen een solide basis waaruit nieuwe netwerken kunnen groeien.

WE CONSOLIDEREN EN VERSTERKEN BESTAANDE NETWERKEN

Het verduurzamen van onze netwerken draagt bij aan meerdere aspecten van een veerkrachtige en welvarende samenleving. Door de zichtbaarheid te vergroten, het gedachtegoed te versterken en het aantal deelnemers uit te breiden, kunnen de netwerken dienen als katalysatoren voor positieve sociale verandering en een meer inclusieve samenleving bevorderen. Dat draagt bij aan het versterken van sociale cohesie, het stimuleren van innovatie en het aanpakken van complexe maatschappelijke uitdagingen, waardoor een verdraagzame toekomst wordt bevorderd.

Unesco Associated Schools Network (ASPnet)

- Het ASPnet is het grootste onderwijsnetwerk ter wereld met meer dan 12.000 scholen in 182 landen.
- In Vlaanderen en Brussel (Nederlandstalig onderwijs) zijn momenteel 30 scholen lid, die geografisch verspreid zijn en tot verschillende onderwijsnetten behoren.
- In de afgelopen drie jaar is het aantal aangesloten scholen verdrievoudigd en is de werking van het netwerk steeds actiever geworden, met meer concrete resultaten.
- Conform de 'ESD for 2030'-agenda van Unesco hebben alle scholen meegewerkt aan een nieuwe strategie voor Vlaanderen. Tijdens de trefdagen zien we dat de scholen meer dan ooit functioneren als lerend netwerk voor directies, leerkrachten én leerlingen. We slagen er ook steeds beter in om vanuit de Unesco-lerarenopleidingen scholen te ondersteunen bij de implementatie van een schoolbrede aanpak voor burgerschap en duurzame ontwikkeling.

Om het ASPnet de komende jaren verder te verduurzamen, willen we:

- sterke samenwerkingsverbanden bouwen tussen het ASPnet en andere Unesco-domeinen en partners binnen en buiten de VUC;
- gerichte ondersteuning geven aan leden van het netwerk;
- de zichtbaarheid vergroten;
- internationale samenwerking tussen Unesco-scholen aanmoedigen.

Netwerk Unesco-elementen immaterieel erfgoed

- Vlaanderen is een internationale voortrekker in de Unesco 2003 Conventie voor immaterieel cultureel erfgoed.
- Op de representatieve lijst van immaterieel cultureel erfgoed van Unesco prijken er 10 Vlaamse items. Op het Unesco-register van goede praktijken rond het borgen van immaterieel cultureel erfgoed staan 4 Vlaamse dossiers. Daarnaast telt Vlaanderen ngo's die door Unesco geaccrediteerd zijn voor adviesverlening bij de 2003 Conventie.
- In 2023 heeft Vlaanderen zelf een Unesco-netwerk rond het borgen van immaterieel erfgoed opgestart om zo nog beter aan te sluiten bij de Unesco 2023 Conventie voor immaterieel cultureel erfgoed.

Voor het netwerk van Unesco erkend immaterieel erfgoed willen we:

- samenwerking versterken tussen de VUC, het Departement Cultuur, Jeugd en Media (CJM) en het professionele netwerk rond de begeleiding van dit netwerk;
- gerichte ondersteuning geven aan leden van het netwerk;
- kennisdeling en uitwisseling faciliteren in verband met vragen en evoluties die gelinkt zijn aan de Unesco 2003-erkenning, zoals omgang met groeiend Unesco-toerisme, pers, ethische kwesties en periodieke rapportering aan Unesco over het erfgoed en de borging;
- de zichtbaarheid en communicatie ondersteunen van immaterieel erfgoed dat door Unesco erkend is;
- Vlaamse en internationale samenwerking aanmoedigen tussen erfgoed dat door Unesco erkend is.

WE BOUWEN NIEUWE NETWERKEN UIT

We streven ernaar om via gerichte netwerkvorming en samenwerkingen rond verbindende thema's de connectie tussen de VUC en Unesco-stakeholders in Vlaanderen te vergroten. **Sterke netwerken consolideren en nieuwe netwerken opbouwen zijn cruciale stappen om samenwerking rond de Unesco-doelen in Vlaanderen en internationaal, en de impact ervan, te vergroten.** De VUC wil zich inzetten als katalysator en facilitator van strategische netwerken rond de Unesco-thema's en doelen. Daarbij versterkt ze de netwerkstrategie en ondersteunt ze actief co-creatie in georganiseerde netwerken.

Concreet focussen we in Vlaanderen op het opbouwen of verder uitbouwen van netwerken rond:

- **cultureel en natuurlijk werelderfgoed:**
 - in de eerste plaats rond de begijnhoven en belforten met erfgoed als verbindende factor voor visibiliteit en samenwerking rond duurzaamheid in Vlaanderen. Daarnaast kan er ook ingezet worden op samenwerking met erfgoedgemeenschappen of werelderfgoed sites buiten Vlaanderen;
 - daarnaast ook de Europese beukenbossen: kruisbestuiving van bestaande en nieuwe netwerken;
- **Unesco-leerstoelen:** verder bouwen aan bruggen tussen onderzoekers in alle Unesco-domeinen in Vlaanderen en in de internationale kennisontwikkeling;
- **Memory of the World-programma:** uitbouw van een Vlaams Memory of the World-comité om de werking rond het Unesco Memory of the World-programma uit te voeren;
- **jongeren in Unesco:** uitbouw van een sterker en actiever jongeren-netwerk rond Unesco-thema's om jongeren een stem te geven en te zorgen dat ze meer gehoord worden en meer betrokken worden bij Unesco-thema's;

- **versterking van oceaangeletterdheid in Vlaanderen en Europa:** verder inzetten op samenwerking en kennisuitwisseling binnen het netwerk voor blue skills² ;
- **Unesco-gebiedserkenningen:** uitwisselen van ervaring rond Unesco-gebiedserkenningen met de focus op een holistische benadering van site en landschappen met het oog op duurzame ontwikkeling, participatieve dialoog en de verbetering van de relatie tussen de mensen en hun omgeving.

WE WERKEN ALS STRATEGISCHE HUB VAN VELE NETWERKEN SAMEN

Een samenwerkende overheid en het politieke niveau moeten actief betrokken zijn bij het ontwikkelen en uitdragen van de Unesco-thema's cultuur, onderwijs, wetenschappen en media. Een brede wisselwerking met beleid, academici, maatschappelijke organisaties en gemeenschappen creëert een breder draagvlak en waarborgt een diversiteit aan perspectieven, wat het beleid rijker maakt. Door die betrokkenheid kunnen we de aanwezige kennis en ervaringen aanspreken en effectiever inspelen op maatschappelijke noden en ontwikkelingen.

De strategische netwerkbenadering staat centraal in onze toekomstige activiteiten, waarbij we streven naar efficiëntie, synergie en verbinding. De initiatieven zijn gericht op het bevorderen van kennisuitwisseling door conferenties, workshops en evenementen over Unesco-thema's te organiseren en te faciliteren. Daar willen we zowel in Vlaanderen als internationaal op inzetten. Een bestaand initiatief is de Unesco-trefdag. Die functioneert als belangrijke hub om het Unesco-ecosysteem verder te laten groeien en kruisbestuiving te faciliteren. Voor de Unesco-trefdag nodigen we zo veel mogelijk organisaties met een officieel Unesco-label uit. Op de uitnodigingslijst staan bijvoorbeeld Unesco-scholen, -leerstoelhouders, -werelderfgoedsites, -erfgoedgemeenschappen, -geoparken en -biosfeergebieden. De deelnemers doen inspiratie op en smeden of versterken onderlinge banden.

VOORSTELLEN VOOR HET VLAAMSE BELEID

Het faciliteren van netwerken is een slimme investering die een aanzienlijke meerwaarde oplevert voor de samenleving. De kosten van beleidsinvesteringen in het faciliteren van gezamenlijk overleg, menselijke samenwerking en interactie tussen overheid en burgers worden ruimschoots gecompenseerd door positieve resultaten en synergiën. Daarom stellen we de volgende acties voor:

- **Investeer in het faciliteren van netwerken,** zodat netwerksamenwerkingen volop kunnen groeien en naar sterke realisaties leiden. Zorg voor voldoende personeel in die netwerken en voorzie in impulsfinanciering van samenwerkingsinitiatieven met concrete resultaten voor Unesco-thema's in Vlaanderen.
- **Stimuleer internationale samenwerking:** steun internationale samenwerkingsinitiatieven binnen het kader van Unesco. Dat kan met onder meer stimuli om deel te nemen aan internationale conferenties in het kader van Unesco, financiële ondersteuning en diplomatieke steun.

² In 2024 organiseert de VUC het evenement Ocean Decade Meets Mission Ocean: Blauwe vaardigheden voor een duurzame blauwe economie in het kader van het Belgische Europese voorzitterschap. Het doel bestaat erin de agenda van het Oceaandecennium samen te leggen met de EU Mission Restore our Ocean and Waters & Adaptation to Climate Change.

2. Voer doortastend Vlaams beleid met Unesco

De Unesco-thema's onderwijs, wetenschap, cultuur en media lenen zich bijzonder goed voor het partnerschap met Vlaanderen: ze leunen namelijk sterk aan bij de Vlaamse bevoegdheden. Dankzij het vele erfgoed met Unesco-erkenning is het merk Unesco heel zichtbaar in Vlaanderen. De komende jaren zullen Unesco-gebiedserkenningen bijvoorbeeld die zichtbaarheid nog vergroten. Vanuit de werking in de Unesco Commissie is er bovendien een sterke wisselwerking met Vlaamse expertise in onder meer erfgoed, landschap, water en duurzame ontwikkeling. Ook de Vlaamse skills-agenda wordt in volle wisselwerking met Unesco, OESO en EU-beleid gevoerd.

Unesco is in heel wat thema's een gangmaker om door samenwerking koers te zetten naar meer en beter onderwijs, kennisuitwisseling en het bevorderen van tolerantie en respect voor culturele diversiteit en erfgoed. Bovendien speelt Unesco een cruciale rol bij het streven naar een gemeenschappelijke aanpak van mondiale uitdagingen, zoals de bevordering van inclusie via onderwijs, klimaat en biodiversiteit, en de ethische normzetting rond artificiële intelligentie (AI). Zo is Unesco pionier in het uitwerken van mondiale richtlijnen over AI en ethiek. De VUC wil de logische en sterke wisselwerking tussen Unesco en Vlaanderen verder stimuleren.

WE VOLGEN UNESCO-PRIORITEITEN EN ONTWIKKELINGEN OP EN COORDINEREN

De beleidsrelevantie van Unesco voor Vlaanderen is duidelijk: Unesco zet internationale standaarden uit en werkt normerend via conventies. We willen gebruikmaken van die Unesco-kaders en links leggen met Europese agenda's in beleidsvoering. Het koppelen van die initiatieven aan duurzaamheidsagenda's en het actief genereren van middenstromen, bijvoorbeeld via Europese fondsen, biedt financiële ondersteuning, versterkt de bredere impact van Unesco-beleidsrichtlijnen en bevordert gezamenlijke inspanningen voor een positieve verandering op wereldwijde schaal.

Hierbij worden prioritaire thema's geïdentificeerd. Rond het thema water wordt in het kader van het Belgische Europese voorzitterschap een evenement georganiseerd om de samenwerking en kennisuitwisseling rond blue skills te versterken. Met de Vlaamse Unesco Commissie gaan we de richtlijnen rond AI en de toepassing ervan in de kenniseconomie en in de bredere Vlaamse samenleving verder uitdiepen en promoten. Dat willen we doen in samenwerking met de Unesco Commissies van de omliggende landen.

WE WERKEN NAUW SAMEN MET VLAAMS BELEID, ADMINISTRATIE EN ANDERE PARTNERS

De VUC werkt nauw samen met het Vlaamse beleid en zijn administraties. **Via een continue dialoog willen we ervoor zorgen dat onze doelstellingen en prioriteiten in lijn zijn met de bredere strategische visie van de Vlaamse overheid. Een gecoördineerde aanpak bevordert efficiëntie en performantie, en draagt bij aan de gezamenlijke inzet voor de waarden en doelstellingen van Unesco.** Het opzetten van strategisch overleg en partnerschappen rond Unesco-thema's tussen administraties en andere sleutelactoren, zoals de bovenvermelde VUC-netwerken en bestaande adviesraden, zijn van groot belang voor gecoördineerde ontwikkelingen.

WE BRENGEN GERICHTE ADVIEZEN UIT

Een onmiskenbare kracht van de VUC ligt in de waaier aan gespecialiseerde expertises die ze samenbrengt over diverse sectoren en beleidsdomeinen heen. **De commissie levert onderbouwde adviezen en aanbevelingen die bijdragen aan het Vlaamse (Unesco-)beleid. De VUC wil haar werking en expertise blijvend ten dienste stellen van beleidsadvies, zowel op vraag van de Vlaamse overheid als op eigen initiatief**, en altijd op maat van nieuwe maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen, van pakweg waterbeheer tot de omgang met artificiële intelligentie in Vlaanderen.

VOORSTELLEN VOOR HET VLAAMSE BELEID

De Unesco-thema's, waaronder onderwijs, wetenschap, cultuur en media, zijn ideaal voor samenwerking met Vlaanderen vanwege hun nauwe verwevenheid met Vlaamse bevoegdheden. Daarom stellen we de volgende acties voor:

- Zorg binnen elk beleidsdomein en elke administratie voor de nodige ruimte om aan de opvolging van Unesco-thema's en beleidsontwikkeling te werken.
- Werk samen met de VUC, administraties en andere sleutelactoren in strategische partnerschappen voor gecoördineerde en doelmatige ontwikkelingen, vooral in het kader van nieuwe internationale ontwikkelingen die globale oplossingen vereisen.
- Zet Unesco-aanbevelingen en conventies om in Vlaamse regelgeving en beleid, als ze nog niet verankerd zijn.
- Mobiliseer de expertise van de VUC via gerichte adviesvragen over Unesco-materies.

3. Deel het Unesco-gedachtegoed met de Vlaamse samenleving

Met de Vlaamse Unesco Commissie gaan we voor hoop! De slagzin van Unesco 'Building peace in the minds of people' verbeeldt het streven naar een rechtvaardige en vreedzame samenleving. In cultuur, erfgoed, kunsten, levenslang leren enzovoort vinden mensen zingeving en identiteit, dynamiek en continuïteit, dialoog en verbinding, ook in onzekere tijden en conflictsituaties. Daarom zetten we het hoopgevendende en samenwerkende Unesco-gedachtegoed meer dan ooit op de voorgrond én dragen we het breed uit.

WE COMMUNICEREN DE UNESCO-BOODSCHAP 'INTERNATIONAAL SAMENWERKEN AAN EEN HOOPVOLLE TOEKOMST'

We willen de komende jaren de communicatie rond Unesco-thema's en -gedachtegoed versterken. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar het aanspreken van jonge mensen. Zo bouwen we samen aan een wereldbeeld waar hoop, vreedzaam samenleven en de kracht van samenwerking de contouren aangeven van een gedeelde toekomst van al onze (jonge, diverse, oudere, alle!) burgers.

De voorbije jaren heeft de VUC geïnvesteerd in goed uitgewerkte communicatie-instrumenten, zoals een informatieve website, brochures en video's. Daarmee staat de commissie klaar om de boodschap nog meer te verspreiden in Vlaanderen. Daarnaast is er ruimte om te groeien in communicatie op andere vlakken. **De VUC ziet ook kansen om een leidende rol te spelen met Unesco door actuele kwesties in de schijnwerpers te plaatsen, relevante Unesco-projecten en evenementen te belichten, en de brug te slaan tussen internationale initiatieven en lokale betrokkenheid.** Die communicatie-inspanningen dragen bij aan het vergroten van het bewustzijn en het begrip van het brede publiek voor de Unesco-missie en de rol van de VUC daarin.

WE ONTWIKKELEN EEN PERFORMANTE COMMUNICATIESTRATEGIE

Via gerichte communicatie en samenwerking met de media kan de VUC een nog bredere impact genereren en nog sterker bijdragen aan het creëren van een positief narratief rond Unesco-thema's. Om een wervend toekomstbeeld te vormen, positioneren we de VUC als dynamische en vooruitstrevende entiteit die zich actief inzet voor de verwezenlijking van de Unesco-doelstellingen. Om de Unesco-boodschap breder ingang te laten vinden en op krachtige wijze te verspreiden, wil de VUC een slimme communicatiestrategie ontwikkelen en uitrollen. Met oog voor de verschillende doelgroepen wordt in samenwerking met partners communicatie op maat uitgewerkt. Via samenwerking met partners werken we vanuit een gedeelde ambitie om de Unesco-boodschap te verspreiden. We zetten in op complementariteit in bereik en spreken zo diverse doelgroepen aan.

VOORSTELLEN VOOR HET VLAAMSE BELEID

Trek als Vlaamse politici en overheid voluit méé de kaart van de sterke communicatieboodschap dat we vanuit Vlaanderen met Unesco internationaal samenwerken aan een hoopvolle toekomst. Om dat te realiseren, stellen we de volgende acties voor:

- Draag die boodschap uit via overheidscommunicatie, VRT enzovoort.
- Besteed bijzondere aandacht aan de communicatie met en naar kinderen en jongeren.
- Voorzie in budget om deze communicatiestrategie uit te werken en meerjarige communicatie en campagnes te voeren.

4. Zet Vlaanderen als Unesco-partner in de schijnwerpers!

Vlaanderen ontpopt zich in tal van domeinen als straffe Unesco-partner en pionier. En dat mag meer geweten zijn en benut worden. Unesco-thema's sporen voluit met Vlaamse bevoegdheden en troeven. Maar dat staat vandaag veel te weinig in de verf. Door de visibiliteit van de Vlaamse inzet op Unesco te versterken, kan Vlaanderen zich nog meer positioneren als sterke speler op het internationale veld. Neem als Vlaamse ministers deel aan het internationale ministeriële overleg in Parijs en help mee de agenda te bepalen. Door samen te werken met Unesco krijgt Vlaanderen de mogelijkheid om zijn eigen bevoegdheden te versterken en zelf aan het roer te staan bij het vormgeven van internationale kaders. Dat versterkt niet alleen de invloed van Vlaanderen op het wereldtoneel, maar biedt ook kansen om kennis en ervaringen uit te wisselen, internationale samenwerkingen aan te gaan, en culturele diversiteit en duurzame ontwikkeling te promoten.

Vlaamse Unesco Trustfondsen

Om de samenwerking met Unesco te verbeteren, heeft Vlaanderen twee trustfondsen opgericht: het Algemeen Trustfonds (FUT) en het Vlaams Unesco Science Trustfonds (FUST). Die fondsen bieden gerichte steun aan projecten en belangrijke initiatieven van Unesco. Voorbeelden daarvan zijn onder meer de bescherming van bedreigd erfgoed in Afrika en de bevordering van klimaatbestendige waterbeheersystemen in Latijns-Amerika. Dankzij die inspanningen wordt Vlaanderen erkend als een waardevolle Unesco-donor.

De Vlaamse trustfondsen spelen een cruciale rol binnen het multilaterale platform van Unesco. Ze stellen Vlaanderen in staat om zijn beleidsdoelstellingen op het gebied van internationale samenwerking te helpen verwezenlijken. Door middel van de projecten draagt Vlaanderen bij aan het behoud en de promotie van natuurlijk, cultureel, immaterieel, onderwater- en marien erfgoed, en biedt het een platform voor internationale kennisuitwisseling. De fondsen dragen ook bij aan de versterking van de internationale uitstraling van de Vlaamse universiteiten, hogescholen en onderzoekinstellingen, vooral in opkomende landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Bovendien dienen de fondsen als diplomatiek instrument om Vlaanderen internationaal te profileren.

Ook andere beleidsdomeinen zonder trustfonds hebben al via projectfinanciering bijgedragen aan de implementatie van het Unesco-beleid. Zo is er recent een bijdrage geweest vanuit het internationale milieubeleid aan de erkenning van natuurlijk werelderfgoed en het Man and Biosphere (MAB)-programma.

De subsidies die via Unesco worden verstrekt, dragen bij aan capaciteitsopbouw, onderzoek, digitale innovaties en bewustwording via communicatiecampagnes. Daarmee levert Vlaanderen een belangrijke bijdrage aan de vergroting van het draagvlak voor Agenda 2030 en de verwezenlijking van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Educatie, cultuur en wetenschappelijke samenwerking vormen essentiële pijlers om te bouwen aan een duurzame en vreedzame toekomst.

Aan het stuur: Intergouvernementele Comités Unesco

Vlaanderen neemt zijn verantwoordelijkheid en bepaalt mee het Unesco-beleid van de toekomst. Zo is Vlaanderen gastland van de Intergovernmental Oceanographic Commission (IOC). De IOC wordt gehost in Oostende en is de wereldwijde autoriteit op het gebied van oceanen, duurzaamheid en klimaatverandering. Dankzij een sterk engagement en concrete expertise zijn Vlaamse afgevaardigden door de Unesco-lidstaten verkozen om te zetelen in de bestuursorganen van meerdere intergouvernementele Unesco-programma's. Vlaamse afgevaardigden zetelen onder meer in het Intergovernmental Hydrological Programme (IHP) en in het Werelderfgoedcomité.

Vlaanderen werkt transparant samen met de andere gemeenschappen en gewesten. België heeft recent met Wallonie Bruxelles International aan het stuur een kandidatuur ingediend voor de 2005 Conventie. Vlaanderen is betrokken bij de aspiraties rond de invulling van die kandidatuur. In dezelfde lijn kan Vlaanderen als trekker een mogelijke kandidatuur voor het Comité van de Unesco 2003 Conventie overwegen. Daarnaast kan België, met Vlaanderen als trekker, in 2027 kandideren voor de MAB-council. Tegen dan hebben we een heldere visie op MAB in Vlaanderen uitgewerkt en hebben we ervaring met het programma, waardoor het lidmaatschap optimaal kan worden benut.

Unesco-gangmakers, experten en netwerkers

Vlaanderen mag dan bescheiden van omvang zijn, onze regio speelt regelmatig een significante rol op het internationale Unesco-toneel. Zo heeft Vlaanderen de afgelopen jaren actief bijgedragen aan:

- de start van een fundamentele reflectie over hoe de Werelderfgoedconventie vandaag functioneert;
- het schrijven van de internationale strategie van Unesco-scholen met het Associated Schools Project Network (ASPnet);
- de ontwikkeling van de 2003 Conventie voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed en de oprichting van een Europees netwerk daarvoor;
- de coördinatie van internationale uitwisseling en samenwerking tussen de Unesco Creatieve Steden;
- het leveren van geologische expertise bij de selectieprocedure, uitbouw en evaluatie van aspirant-Unesco Global Geoparkprojecten in Afrika en Azië.

WE FUNCTIONEREN ALS HUB, FACILITATOR EN COMMUNICATOR BIJ ELK VLAAMS UNESCO-ENGAGEMENT

De VUC is zeer nauw betrokken bij de verschillende programma's en conventies waarin Vlaanderen participeert. De VUC is verantwoordelijk voor de begeleiding van Unesco-projectaanvragen, de invulling van dossiers voor gebiedserkenning, de bijstand bij projectopvolging en de evaluatie van projectresultaten. We zorgen voor de doorstroming van informatie, de uitwisseling van ervaring met andere Unesco- en Vlaamse beleidsdomeinen, en de ruimere communicatie en bekendmaking.

WE VERSTERKEN DE VLAAMSE POSITIE ALS GANGMAKER EN NETWERKER OP HET WERELDTONEEL

De VUC wil actieve deelname aan en impact op het wereldtoneel van culturele en wetenschappelijke samenwerking faciliteren om de Vlaamse positie als gangmaker en netwerker te versterken én de betrokken actoren daarin te ondersteunen. Via gerichte stimulansmaatregelen wil de VUC netwerken de kans bieden om op internationaal vlak inhoudelijk bij te dragen. Die maatregelen sluiten aan bij de criteria en prioriteiten in het kader van de Vlaamse Unesco-werking. De VUC wil die deelname en impact krachtiger beklemtonen via VUC-communicatie en -programma's.

VOORSTELLEN VOOR HET VLAAMSE BELEID

Vlaanderen ontpopt zich als uitvalsbasis van hoogwaardig internationaal projectwerk, expertise en netwerken. Dat is een grote troef voor Vlaanderen. Speel die positie van Vlaanderen gericht uit en maak ze zichtbaar. Zet erop in om de Vlaamse rol van gangmaker en netwerker te versterken én de betrokken actoren daarin te ondersteunen.

- Zet Vlaanderen in de schijnwerpers met Unesco: vermenigvuldig de mogelijkheden, productiviteit en zichtbaarheid van de Vlaamse Unesco Trustfund-projecten, de expertise en de netwerken, met de VUC als multiplicator.
- Benut het sporen van de Vlaamse bevoegdheden en troeven met de Unesco-thema's. Dat biedt Vlaamse en buitenlandse betrokken actoren toegang tot innovatieve expertise en knowhow bij de vormgeving en uitvoering van het beleid.

Vlaanderen als Unesco-regio performant in de steigers blijven zetten vergt een kleine investering die een grote impact heeft. We roepen de Vlaamse regering op haar Vlaamse Unesco Commissie slim te versterken om de capaciteiten van Vlaanderen ten volle tot uiting te laten komen en zichtbaar te maken.

Besluit

De Vlaamse Unesco Commissie heeft in twintig jaar een heel parcours afgelegd. Gestaaft heeft ze haar decretale taak om de Vlaamse Regering te adviseren over Unesco-materies en de band te bevorderen tussen de Vlaamse Gemeenschap en Unesco uitgebouwd, telkens gericht op vredesopbouw via onderwijs, cultuur, wetenschap en media.

Het werk van de Vlaamse Unesco Commissie behelst niet alleen overleg, adviesverlening, gespecialiseerde werkgroepen en comités en het verzorgen van de Vlaamse Unesco-communicatie. De VUC staat ook in voor de organisatie van tal van netwerkbijeenkomsten, zoals de jaarlijkse Vlaamse Unesco-trefdag. Ze initieert en neemt deel aan samenwerking met andere nationale Unesco Commissies in de buurlanden en in Europa.

Na twintig jaar VUC-werking staan we op een belangrijk keerpunt. Als we de expertise en netwerken willen zien doorgroeien, zullen de komende jaren **meer middelen vrijgemaakt moeten worden om de uitvoering van het oprichtingsbesluit van de VUC te ondersteunen.**

De uitvoering van het decreet vraagt dat we de vele complexe en snelle ontwikkelingen in de kennismaatschappij, in de media, bij klimaatrampen en in het maatschappelijke debat breed opvolgen en verbinden met de UNESCO-kaders en richtlijnen. Dat is nodig om ze te vertalen in aangepaste en toekomstbestendige beleidsformules voor Vlaanderen. Dat alles vergt een sterke Vlaamse Unesco Commissie die geënt is op permanente en hoogkwalitatieve omkadering, studie en overleg.

De speerpunten in dit memorandum zetten de koers uit voor een werking die met Vlaanderen en Unesco inzet op hoop, zichtbaarheid en sterke partnerschappen en netwerken die de missie om internationaal samen te werken aan vredesopbouw helpen realiseren via onderwijs, cultuur, wetenschap en communicatie in onze samenleving. We reiken per speerpunt ook aanbevelingen en kansen aan voor het Vlaamse beleid.

Dit memorandum richt ook een vriendelijke maar dringende oproep aan politieke beleidsmakers en de Vlaamse overheid om zich te engageren de boodschappen van Unesco te omarmen en zich actief in te zetten voor de realisatie ervan. Laten we samen werken aan het creëren van een dynamiek die de Unesco-principes in alle Vlaamse bevoegdheden weerspiegelt. Verleen de VUC de kwalitatieve omkadering die de opdracht van nationale Unesco Commissie waardig is, en maak Vlaanderen klaar voor de huidige uitdagingen van wereldformaat met kennis en visie om de toekomst met vertrouwen en hoop tegemoet te treden.

Om dit memorandum in praktijk te brengen, gaan we heel graag verder in gesprek. Aarzel niet om ons te contacteren via secretariaat@unesco-commissie.be

Om het werk van de VUC structureel te versterken, zijn de volgende concrete maatregelen noodzakelijk:

1. de versterking van de deeltijdse algemeen secretaris en administratieve kracht met:
 - één voltijdsequivalent voor de functie van algemeen secretaris;
 - één voltijdsequivalent voor de administratieve ondersteuning van de VUC, om een effectieve werking te garanderen en de dagelijkse taken te coördineren;
2. de aanstelling van één voltijdsequivalent om netwerksamenwerkingen te faciliteren, waaronder die met ASPnet, Unesco-erkenningen en andere relevante partners;
3. de toewijzing van een halve voltijdsequivalent aan communicatie, om de communicatiestrategieën en -activiteiten te verbeteren en uit te breiden;
4. de verhoging van het jaarlijkse werkingsbudget van 55.000 euro naar minstens 100.000 euro, om de kosten van internationale contacten, netwerkevenementen, structurele communicatie, verplaatsingen en deelname aan (internationale) congressen en vergaderingen van VUC-leden te dekken;
5. de toewijzing van een eenmalig communicatiebudget van 50.000 euro voor de ontwikkeling van een communicatiestrategie en 200.000 euro voor een communicatiecampagne, zoals aangegeven in de concrete plannen om de boodschap van Unesco breder te verspreiden en meer positieve impact te genereren.

In totaal komt dat neer op een structurele versterking met 2,5 voltijdsequivalenten en een verhoging van het jaarlijkse werkingsbudget met 45.000 euro. Daarnaast vragen we eenmalig 250.000 euro voor communicatiemiddelen. Door die investeringen te doen, geloven we sterk dat we onze zichtbaarheid, netwerken en partnerschappen kunnen versterken en de beoogde resultaten kunnen bereiken. De voorgestelde middelen zijn maar een kleine investering in vergelijking met de enorme return die we verwachten te behalen, zowel in termen van efficiëntie als van impact.

E-mail: secretariaat@unesco-commissie.be

Meer informatie: <https://www.unesco-vlaanderen.be/>

